

תכנית המנטורינג: למידה תוך עשייה

אהרון בן שימול

אני מביט בבתי בת השנה. היא סובלת ממה שנקרא "סינדרום הילד השני". זה שמשקיעים בו פחות, שלא מקבל את אותה תשומת הלב ואת אותו הזמן כמו הילד הראשון. ועדיין, כמעט אצל כל הילדים השניים, אפשר להבחין ביכולת לימוד מבריקה. איך הם עושים זאת? אני רואה אותה נלחמת, מנסה ונכשלת ושוב מנסה, והכישלון שלה מוביל אותה למקומות חדשים. היא יכולה להיכשל. זה בסדר.

נוסף לכך, הילדה המדהימה שלי, בת השנה, לומדת למידה אקטיבית לחלוטין. **למידה שבסיסה הוא עשייה**. העשייה והפעלתנות מלמדות אותה מה נכון ומה טוב, מה יכול להצליח ומה פחות. היא אינטואיטיבית ונכונה לקצב שלה. **היא מלאת תשוקה ומגיעה להישגים נפלאים - האם אפשר ללמוד ממנה משהו?**

אנו רוצים לספק לתלמידינו קרקע לעשייה וללימוד מתוך עניין ותשוקה, מקום שבו הם חייבים לפתור בעיות אמיתיות ומורכבות, מקום שבו אפשר להיכשל ולנסות שוב, ובעיקר לקבל הכרה בכישורונות הייחודיים של כל אחד ואחד ולעזור בגיבוש מעמיק יותר של תמונת העצמי ותמונת העתיד.

תכנית המנטורינג

בתכנית משתתפים תלמידי כיתה י"א. כל תלמיד בתכנית משתלב בהתמחות לימודית ייחודית אשר נתפרה במיוחד עבורו. הוא יוצא למקום ההתמחות אחת לשבוע, מתלווה למנטור (איש מקצוע בתחום שאחראי עליו) ושם הוא מוביל תהליכים, פותר בעיות ולומד במשך ארבעה חודשים לפי סילבוס ייחודי לו. מקום ההתמחות נקבע לפי כמה פרמטרים, ובראשם התשוקה והעניין שיש לתלמיד לאותו התחום.

ליום המנטורינג הקבוע נוסף יום לימודים המוקדש ברובו להעמקת הידע בתחום הנבחר ולהתקדמות אישית של כל תלמיד בפרויקט הסיום שלו. הפרויקט הוא אישי ונבנה בשיתוף עם המנטור ואנשי הצוות. המשותף לכל הפרויקטים של התלמידים הוא שהתלמיד יוצר בהם משהו **חדש בעולם שהוא בעל משמעות**.

פרטנות

ההתמחות מבוססת על רצונותיו של התלמיד, חוזקותיו ותחומי העניין שלו, מתוך הבנה שהרלוונטיות והרצון ללמידה יספקו את המוטיבציה הדרושה ללמידה מתוכמת ומאתגרת, כזו שתדרוש הרבה מהתלמיד. במילים אחרות, אם התלמיד חש אהבה, סקרנות ועניין טבעיים לתחום, מידת החיבור שלו ללמידה תהיה גדולה. היא תהווה מנוע ללמידה אחרת, מעמיקה יותר ואיכותית בהרבה מהלמידה שלו בשאר השיעורים, המתנהלים בשיטה המסורתית.

הדבר דומה לילדים שהם ספורטאים מצטיינים, ובכיתה אינם מרגישים חיבור עמוק ללמידה ואינה מייחסים לה רלוונטיות לחייהם. לכן הלמידה שלהם היא שטחית, לא מתוכמת וללא הישגים משמעותיים. מנגד הם משקיעים ללא הרף באימונים מפרכים, קוראים כל מה שיש בתחום, מפתחים קשרים במקומות אחרים בארץ ובעולם, ברשתות ובפורומים הרלוונטיים, מציבים לעצמם מטרות גבוהות ומתאמצים להגיע אליהן. והחשוב מכול - אישיותם מתעצבת ומתפתחת בזכות החיבור העמוק לאותו התחום.

מגרש המשחקים: כותרים בעיות של העולם האמיתי ויוצרים ידע חדש

אנחנו מאמינים שתלמידים יכולים לפתור בעיות מורכבות ולתת מעצמם הרבה יותר ממה שנראה לעין. המפתח, לדעתי, נעוץ בתשובה לשאלה "עד כמה מה שאני עושה קשור לעולם האמיתי?".

פרויקט הסיום של אחד מתלמידינו הוא לכתוב את המוזיקה למיצג אמנותי של כוריאוגרפית. אותה אמנית תציג את היצירה שלה בפני המורה שלה - אוהד נהרין. התלמיד מבין שני דברים: האחד - סומכים עליו; מבינים שיש לו יכולת וכוחות לעשות זאת. הוא מבין את גודל האחריות. זו חוויה מעצבת עבורו. השני - הוא חייב לגייס לא מעט כוחות, שותפים, זמן וידע לצורך המשימה. במילים אחרות - להתאמץ. ממש. החוויה של ההתנסות הזו היא משמעותית.

גם בבסיסה של ההתנסות הלימודית היום-יומית אצל המנטור יש מוטיב מרכזי של **פתרון בעיות אמיתיות** / אחד מתלמידינו הוצמד למשרד עורכי דין - ומשימתו הייתה לעזור לצוות המשפטי / הוא קיבל את האישורים הנדרשים כדי להיכנס למאגרים סודיים ולערוך תחקירים לתיקים אחדים. אותו תלמיד מבצע למידה משמעותית בכל פעם שהוא נכנס למשרד. הוא מבין שיש לו משמעות. הוא פותר בעיות של העולם האמיתי והוא מרגיש את זה. באחת הפעמים הוא מלמל, "איך אני הולך ללמוד רגיל אחרי החוויה הזו?" מושלם.

המנטור

משמעות המנטור לבני נוער בכלל ולנוער בסיכון בפרט היא גדולה. המנטור הוא דמות ייחודית מאוד בחיי בית הספר. שלא כמו אנשי הצוות, המנטור נתפס בעיני התלמידים כאיש העולם הגדול, מומחה בתחומו, והם מייחסים לדבריו חשיבות רבה.

המנטור מספק לתלמיד אישור מ"העולם הגדול", העולם האמיתי, שהוא יכול, שהוא טוב. לעתים אישור זה חשוב יותר מהאישורים שנותן הצוות החינוכי בבית הספר. אני רוצה להאמין שהסיבה לכך היא שהמנטור נמצא במקום שבו התלמיד רוצה מאוד להיות: באותה העבודה, באותו תחום עניין, בעל אותם הכישורים ומיומנויות, ובעיקר - לקבל מהסיבה את אותה ההכרה שהמנטור שמקבל.

דמות המנטור היא אפוא משמעותית בעיני הילד. בתור שכזה, כאשר החוויה שעובר התלמיד עם המנטור היא טובה, יש לה השפעה חיובית מאוד על תחושת המסוגלות שלו, על עמדתו כלפי עולם המבוגרים וכלפי עצמו.

תמונת עתיד

הפרויקט מספק הצצה נדירה אל עולם התוכן שמעניין את התלמיד. לא זו בלבד שהתלמיד נחשף לתחום הדעת, אלא הוא מרגיש את הפערים בין החלום לבין המציאות, בין מה שחשב לבין מה שקורה באמת. העבודה על הפער הזה היא בגדר חובה, וזו הזדמנות מדהימה לתהליך.

נוסף לכך הילד קושר קשרים עתידיים למקרה שירצה להשתלב בתחום לאחר שירותו הצבאי או בכלל. אין לזלזל בעובדה הזו לרגע, מכיוון שאנו מבינים עד כמה קשה ליצור עבור תלמידינו הזדמנויות כאלו.

להיכן ממשיכים מכאן?

נשאלת אצלנו השאלה מה יעשו בוגרי התכנית לאחר שיסיימו את השנה? האם ימשיכו בתהליך גם בשנה הבאה, כלומר בכיתה י"ב? אנו סבורים שלא. שאיפתנו היא להמשיך את המומנטום ולנסות לחפש דרכים אחרות לקדם את הלמידה, הסקרנות והיכולות של התלמידים.

אחד הרעיונות הוא לשלוח חלק מהתלמידים לקורס אחד בתחום שבחרו (קורס אמתי באוניברסיטה או במכללה). בדרך זו ייעשה עולם האקדמיה פחות זר ומנוכר לתלמידים, ובכך נתרום להם תרומה גדולה. רעיון נוסף הוא לארגן לחלק מהתלמידים שלנו עבודה בשכר בתחום שבו התמחו, או לפחות בתחום קרוב לו.

אני מאמין ששילוב שני הרעיונות אף הוא יכול לעזור. שניהם "מוציאים" את התלמיד אל מחוץ לכותלי בית הספר, אבל מוציאים אותו ללמידה רלוונטית ובעלת משמעות.

